

In 5 minuten - linkshandigheid

Slechts 10 procent van de bevolking is links. Linkshandigen zouden creatief en geniaal zijn, verdienen meer geld, maar gaan ook jaren eerder dood. Een minicollege.

Tekst: Anne Loyen

Gemiddeld is zo'n 10 procent van de Nederlandse bevolking linkshandig. Naarmate de leeftijd stijgt, lijkt het aantal linkshandigen af te nemen. Dit heeft waarschijnlijk te maken met het feit dat veel linkshandigen vroeger op school werden gedwongen om 'gewoon' met rechts te schrijven, en dus niet – zoals wel gedacht werd – doordat linkshandigen door hun 'onhandigheid' eerder overlijden.

Right or wrong?

Het woord 'links' heeft in veel culturen en talen een negatieve bijklank, terwijl 'rechts' juist in een positieve lading heeft. Neem het Latijnse woord sinistra. Aanvankelijk betekende het links, maar al snel kwam daar 'slecht' en 'ongeluk' bij. Dat zie je nu ook nog terug in het Engelse of Nederlandse sinister, wat zoiets als 'duister' betekent. In het Engels zie je het verschil ook heel goed terug in het woord right, wat niet alleen staat voor rechts, maar ook voor 'goed' of 'juist'.

Waarom hebben we een voorkeurshand?

De wetenschappelijke wereld weet helemaal niet zo zeker waarom de meesten van ons een voorkeurshand hebben. De meest geaccepteerde verklaring heeft te maken met zogenoemde lateralisatie in de hersenen: het feit dat de verschillende hersenhelften zich hebben gespecialiseerd in verschillende taken. Daar komt bij dat de linkerhersenen de rechterhelft van het lichaam besturen, en andersom. Bij de meeste mensen zit spraakcontrole in de linkerhersenhelft. Omdat spraak net als handigheid precieze motorische vaardigheden vraagt, zou spierbesturing beter zijn ontwikkeld in de linkerhersenhelft – en dus de rechterhand. Klinkt logisch, maar er zitten nogal wat haken en ogen aan. Zo zou je op basis van deze theorie verwachten dat de hersenen van linkshandigen zijn gespiegeld, maar dat is vaak niet het geval. Het is dus wachten op een nieuwe verklaring...

Nature of Nurture?

Wat bepaalt of iemand rechts- of linkshandig is? Dat is niet helemaal duidelijk. Een aantal mogelijke verklaringen op een rij.

Genetica

Natuurlijk is onderzocht of erfelijkheid een rol speelt bij handvoorkeur. En hoewel er een gen is geïdentificeerd, is de voorkeur daarmee niet helemaal te verklaren. De conclusie: erfelijkheid speelt zeker een rol, maar dit is slechts één van de factoren.

Hormonen

Doordat mannen (iets) vaker linkshandig zijn dan vrouwen, worden vaak naar hormonen verwezen. Vooral testosteron was altijd een goede kanshebber om linkshandigheid bij mannen te verklaren, maar wetenschappelijk onderzoek kan dat niet bevestigen.

Stressfactoren

Handvoorkeur lijkt al vroeg vast te liggen. Daarom wordt wel gezegd dat bepaalde stressfactoren tijdens de zwangerschap (echografie) of de bevalling (hersenenbeschadigingen) de handvoorkeur kunnen bepalen. Bewijs voor deze beweringen is echter schaars.

Sociale druk

Omdat de meeste mensen, en dus ook ouders, rechtshandig zijn, zouden zij bewust of onbewust hiertoe sociale druk uitvoeren op hun kinderen. Denk aan kinderen die op school worden gedwongen met rechts te schrijven, maar ook aan ouders die alles met rechts voordoen.

Handige test

In 1992 heeft Jan van Strien de Nederlandse Vragenlijst voor Handvoorkeur ontwikkeld. Doe 'm zelf!

1. Met welke hand tekent u?
2. Welke hand gebruikt u om met een tandenborstel te poetsen?
3. In welke hand houdt u een flesopener vast?
4. Met welke hand gooit u een bal ver weg?
5. In welke hand houdt u een hamer als u ermee op een spijker moet slaan?
6. Met welke hand houdt u een (tennis-)racket vast?
7. Welke hand gebruikt u om met een mes een touw door te snijden?
8. Welke hand gebruikt u om met een lepel te roeren?
9. Welke hand gebruikt u om met een gummetje iets uit te vlakken?
10. Met welke hand strijkt u een lucifer aan?

Puntentelling

Links = -1 punt | Beide = 0 punten | Rechts = +1 punt

Uitkomst

Tel het puntentotaal op en kijk op welke schaal je tussen -10 (extreem linkshandig) en +10 (extreem rechtshandig) je uitkomt.

Links schrijven

Goed links schrijven is eigenlijk helemaal niet zo moeilijk. Een linkshandige houdt een pen hetzelfde vast als een rechtshandige. Probeer het zelf maar eens: leg het papier schuin met de linkerhoek naar boven, zodat het parallel ligt met je (linker) schrijfarm en je geen last hebt van vlekken en vieze

handen. Het enige verschil zit 'm in de kleine bewegingen waarmee de letters worden gevormd. Een rechtshandige beweegt de pols heen en weer; een linkshandige van boven naar beneden. Eitje!

Elk voordeel...

Voordelen	Nadelen
Linkshandigen hebben een groot voordeel bij interactieve sporten als boksen of tennis. Hun rechtshandige tegenstanders zijn het vaak niet gewend tegen een leftie te spelen, terwijl linkshandigen niet anders doen.	Ze lijken achter te blijven in hun ontwikkeling: linkshandigheid hangt samen met een lagere mate van cognitieve ontwikkeling, late ontwikkeling (het zijn echte laatbloeiers) en verschillende ontwikkelingsstoornissen.
Linkshandigen staan bekend als creatievelingen, omdat ze hun creatieve en emotionele rechterhersenhelft gebruiken. Maar of dat écht zo werkt? De wetenschap weet het nog niet.	Dit zou óók betekenen dat ze minder rationeel zijn, omdat ze de verstandige, rationele linkerhersenhelft letterlijk links laten liggen. Maar ook dit is wetenschappelijk nog niet gestaafd.
Ze bevinden zich in elk geval in goed gezelschap: zo waren vijf van de zeven laatste Amerikaanse presidenten linkshandig, inclusief Obama.	Linkshandigen hebben een grotere kans op auto-immuunziekten. Het hoe of waarom van deze relatie is echter onbekend.
Onderzoek heeft aangetoond dat hoogopgeleide linkshandigen meer lijken te verdienen dan hun rechtshandige collega's.	In de o zo gevaarlijke rechtshandige wereld zouden linkshandigen met bosjes neervallen. Die claim is echter omstreden.

“The right half of the brain controls the left side of the body. This means that only left handed people are in their right mind.” - **Anoniem**

“Verdoemd duivels ding! Ik heb alles over een linkshandige blikopener.” - **The Simpsons**

Anne Loyen is gezondheidswetenschapper en gebruikte de volgende literatuur:

- Rik Smits: Het raadsel van linkshandigheid: hoe handvoorkeur de wereld kleurt | Nieuw Amsterdam (2010)

- Jan van Strien: Classificatie van links- en rechtshandige proefpersonen | Nederlands tijdschrift voor de psychologie (1992)

- Sara Schaafsma: Hows and whys of of left and right | Universiteit Groningen (2012)